

gen van hen dogmatiek en praktische theologie afstaan en nieuwe vakken op zich nemen. Alle hoogleraren kregen een vaste leeropdracht. In de tweede plaats verplichtte de Hoger Onderwijswet de curatoren, voordat zij de voordracht voor een nieuw te benoemen hoogleraar bij de Minister deden, eerst de faculteit te horen. In de eerste decennia volgden de curatoren en de Minister veelal de voordracht van de faculteit. Op enkele uitzonderingen na<sup>66</sup> werden steeds hervormde hoogleraren voorgedragen en benoemd. De meesten van hen voelden zich, ook al werkten zij aan een 'openbare' faculteit, in de eerste plaats 'godgeleerden', geen godsdienstwetenschappers en en dat gold tot diep in de twintigste eeuw.<sup>67</sup> Evenals vóór 1876 bleven zij uitgaan uit van de waarheid van het christelijk geloof en zagen in disciplines als de godsdienstwetenschap en de godsdienstwijsbegeerte alleen hulpwetenschappen. Zij achtten dit in overeenstemming met de Hoger Onderwijswet. Deze wet had niet alleen de naam 'faculteit der godgeleerdheid' gehandhaafd, maar garandeerde ook de wetenschappelijke vrijheid van de hoogleraren. De wet schreef geen bepaald wetenschappelijk uitgangspunt voor, maar bood volgens hen een 'ledig kader'.<sup>68</sup> Zij voelden zich daarom persoonlijk geenszins verplicht de godsdienstwetenschappelijke methode te hanteren. Verzet tegen deze interpretatie van de wet kwam voornamelijk van de zijde van de Leidse hoogleraren, die pleitten voor een consequente historisch-kritische en wijsgerige benadering in alle disciplines. Zij meenden dat het homogene (godsdienstwetenschappelijke) karakter van de faculteit bewaard moest blijven.

In 1889 behaalden de tegenstanders van deze Leidse lijn een succes. Dit was te danken aan het optreden van het eerste 'confessionele' kabinet. De Minister van Binnenlandse Zaken A. Mackay negeerde de voordracht van de Leidse theologisch faculteit en van de meerderheid van het curatorium en benoemde met J.H. Gunning Jr. een hoogleraar, die bewust wilde uitgaan van het christelijk geloof. De Minister wees er op dat het onderwijs van staatswege niet alleen het godsdienstwetenschappelijk onderzoek, maar ook de predikantsopvoeding moest dienen.<sup>69</sup> Deze gang van zaken zou zich tijdens latere confessionele ministeries steeds weer herhalen, zodat men met recht kan spreken van 'een neiging, leerstoelen te verzuilen, faculteiten en curatoria tot afspiegelingscolleges te maken'<sup>70</sup> van de politiek-religieuze verscheidenheid in Nederland ten koste van de dominante, vooral door de liberalen gedragen eenheidscultuur.

#### *Kerkelijke hoogleraren*

Op 24 augustus 1877, kort voordat de Hoger Onderwijswet in wer-

66. Deze uitzonderingen waren de remonstrant Tiele en de gereformeerde A. Noordt zij, die in 1912 tot groot ongenoegen van de hervormde kerk tot hoogleraar voor het or in Utrecht werd benoemd..

67. Dit gold ook voor een vak als de kerkgeschiedenis. Zie M. de Baar, 'Nieuwe perspectieven voor de Nederlandse kerkgeschiedenis', in: *Tijdschrift voor Nederlandse kerkgeschiedenis* 3 (2000) 87-97.

68. Zo drukte J.H. Gunning Jr. het uit. Meuleman, *De godgeleerdheid*, 20v. meent dat diens interpretatie juist is.

69. De Lange, *Verhouding*, 143v.

70. De Jong, *Benoemingsbeleid*, 31.